

Tíðargrein

Jørn Astrup Hansen

Av misgávum manglaði eitt brot í greinini hjá Jørn Astrup Hansen í blaðnum mánadagin, og tí prenta vit greinina umaftur Blaðstj.

Eik – myter og fakta

I bare overmod er Landsbankin i færd med at byde på en opgave, den ikke har de tilstrækkelige midler til at løse. I sin iver kommer banken for skade at bære ved til nye myter.

VED SKRIVELSE AF 3. OKTOBER 2012 til Lagtinget har Landsbanki Føroya gjort bemærkninger til Landsstyreets forslag om at opløse banken. Landsbankin har i sin skrivelse gjort en række bemærkninger til bjærgningen af Eik Banki, der kalder på en kommentar.

Landsbankin gør gældende, at om banken bliver opløst, da vil der på Færøerne ikke være instanser, som har til opgave at begrænse og forebygge bankkriser. I lyset af det massive sammenbrud, der for blot 2 år siden ramte Eik Banki, er det da opmuntrende men også overraskende at se Landsbankin påtage sig ansvaret for finansiell stabilitet (figgjarligt stöðufesti) på Færøerne.

EIK BANKI OPGAV ÆVRED den 30. september 2010. Endnu medens bankens forpligtelser var omfattet af den ubegrænsede statsgaranti. Var erkendelsen kommet til Tórshavn blot én dag senere, ville vi på Færøerne have fået et finansielt kollaps af et omfang, som ville have fået bankkrisen i 1992-93 til at minde om et skvulp i badekaret. Men hvem var det, der i tide bragte Eik Banki til standsning og skånede Færøerne for en ulykke? Var det Landsbankin, som har ansvaret

for den finansielle stabilitet, som længe havde haft adgang til de fuldt tilstrækkelige statistikker, og som fra kontroltårnet Yviri við Strond kunne kigge ind gennem vinduerne i Eik Banki?

Nej. Det var ikke Landsbankin. Det var de danske myndigheder, der udviste rettidig omhu. Takket være danske myndigheder blev hele tabet på Færøernes største bank absorberet i Danmark. Af Indskydergarantifonden, af den danske stat og af Finansiell Stabilitet A/S (som drives for regning den danske banksektor og, ultimativt, staten).

MAN KAN UNDRE SIG OVER, at Landsbankin så villigt påtager sig opgaven at sikre finansiell stabilitet på Færøerne. Og ikke blot i lyset af Eik Bankis fataliteter. Landsbankin har simpelthen ikke de nødvendige virkemidler. Ansvaret for at sikre finansiell stabilitet på Færøerne ligger hos Nationalbanken og Finanstilsynet. Det er Nationalbanken, ikke Landsbankin, der påvirker rente- og likviditetsforholdene på Færøerne. Det er Finanstilsynet, ikke Landsbankin, der fører tilsyn med de færøske pengeinstitutter, og som kan give institutterne påbud.

Landsbankin mener, at den medvirkede til at begrænse konsekvenserne af den seneste bankkrise ved at kanalisere store dele af landets likviditet ud af Færøerne i 2006 og 2007, da bankerne havde fået for meget fart på. Landsbankin overvurderer her sine virkemidler. De færøske banker kunne i 2006 og 2007 på pengemarkedet i Danmark og i udlandet låne så meget, de ville. Den likviditet, Landsbankin placerede i Skamlingsbanken, lånte Eik Banki tilbage fra Skamlingsbanken. Pengemarkederne er forbudne kar. Og det danske og det færøske pengemarked er ét og samme kar.

LANDSBANKIN GLÆDER SIG OVER, at det lykkedes at tilrettelægge bjærgningen af Eik Banki på en sådan måde, at den ikke førte til direkte udgifter for de færøske skatteydere. Lykkedes? For hvem? I henhold til lov om finansiell stabilitet påtog selskabet ved samme navn sig bjærgningsentreprisen. Landsbankin fik i efteråret 2010 ikke sved på panden på grund af Eik Banki.

Ifølge egen erindring spillede Landsbankin en aktiv rolle i bjærgningen af den gamle Føroya Sparikassi. Banken oplyser således at have

været garanten for, at mulighederne i bankpakken blev udnyttet til det yderste. Ifølge Landsbankin forsøgte de danske myndigheder at presse den færøske finansminister og Landsbankin til endnu en gang at finansiere bankbjærgningen med offentlige, færøske midler. Det er en uhyrlig påstand.

DET VAR ALDRIG PÅ TALE at dele tabene i Eik Banki med de færøske myndigheder. Tabene i Eik koncernen, der oversteg den bogførte kapital med 3 milliarder kroner, blev afholdt af Finansiell Stabilitet A/S, der efterfølgende indskød 2 milliarder kroner i Eik Banki, for at den kunne fortsætte sin virksomhed på Færøerne.

Der blev taget alle tænkelige hensyn. Eik Banki, der er den eneste bank, der er sluppet levende ud af Finansiell Stabilitet, blev således frigjort for meget store forpligtelser over for sin datterbank i København. Men Finansiell Stabilitet ønskede ikke at sidde tilbage som ejer af en stor bank på Færøerne. Finansiell Stabilitet har til formål at afvikle banker – ikke at drive dem. I øvrigt er erfaringerne med udenlandsk (læs dansk) ejerskab til færøske banker vel ikke udelt positive.

Det var et stærkt ønske for Finansiell Stabilitet, at Eik Banki – efter at tabene var afholdt – kunne placeres i et stærkt og bredt funderet færøsk ejerskab. Her kunne Landsbankin have spillet en aktiv rolle. Det gjorde banken ikke. Landsbankin, der ser sig som garanten for finansiell stabilitet, havde ikke nogen rolle – den ønskede sig ikke nogen rolle – i forbindelse med sammenbruddet og genrejsningen af Eik Banki.

DET ER NOK MULIGT, at en række nyttige opgaver med fordel kan henlægges til Landsbankin. Men sikringen af finansiell stabilitet er ikke en af dem. Landsbankin bør ikke love mere, end den kan holde. Det fører blot til en falsk tryghedsfølelse og frustration.

Der er på Færøerne, som også påpeget af Landsbankin, et meget stort behov for kvalificeret rådgivning om økonomien og den økonomiske politik. Det er af afgørende betydning, at det rådgivende organ er uafhængig af det politisk-administrative kompleks. Og det er afgørende, at politikerne kan bringes til at lytte til rådene!